

# Úvod

**D**obrého dne, můj pane, má paní! Zajímalo vás někdy, jaké by bylo žít na hradě? Nebo si obléknout brnění a vrhnout se do boje na svém věrném oři?

Díky této knížce poznáte, jak se žilo ve **středověké Evropě**. Když se nad tímto obdobím zamyslíme, obvykle nás napadne král Artuš a jeho rytíři Kulatého stolu, kouzelník Merlin nebo draci dštící oheň. Ano, něco z toho je pravda, ale období středověku je plné **pověstí** a **legend**, takže zjistit, co se tehdy skutečně dělo, může být někdy obtížný úkol!

Jak tedy Evropa ve středověku vypadala? Tehdy vládli zemím **feudálové** a panovníci a krajina byla posetá hrady. Bylo to rovněž období plné zmatků, protože králové vedli války o území, z kulturních i náboženských důvodů.

Jenže lidé středověku byli především chudí **rolníci** a **řemeslníci**. Do velkolepých hradních sálů nikdy nevčkročili. Místo toho žili v malých chatrčích s doškovou střechou na území, které patřilo feudálovi. Osady i celá města byly obehnány ochrannými hradbami, protože neustále hrozil nějaký válečný konflikt.





V té době se západní Evropou šířilo křesťanství. Předtím Evropané uctívali mnoho božstev namísto jednoho jediného Boha. Ve středověku nutili králové a královny obyvatelstvo, aby se těchto bohů vzdalo a přijalo křesťanskou víru. Církev nakonec získala významnou moc. Ovládala celý politický a právní systém v Evropě.

V této knize se dozvíte, jak lidé ve středověku žili, jedli a jak se bavili. Seznámíte se s několika skutečnými postavami této éry a vyzkoušíte si projekty, které vám pomůžou lépe pochopit, jak se ve středověku žilo na vesnici, ve městě a na hradě.

Většinu aktivit v této knize zvládnou děti s minimálním dozorem dospělého. Jako pomůcky se používají běžné věci z domácnosti, nebo se dají snadno koupit v obchodě. Takže se připravte – právě se vracíme v čase do středověké Evropy!

## Zapamatujte si

**Středověká Evropa:** Evropa během středověku, tedy přibližně v letech 350 až 1450 n. l.

**Pověst:** lidové vyprávění o předcích nebo hrdinech, či dokonce o nadpřirozených bytostech.

**Legenda:** starobylý příběh, který se ve skutečnosti mohl i nemusel stát.

**Feudál:** příslušník **feudální společnosti**, který vlastnil půdu a vládl svým poddaným.

**Feudální společnost:** společenský systém, který se rozvinul v Evropě devátého až patnáctého století. Panovníci a šlechtici poskytovali půdu svým poddaným výměnou za jejich věrnost.

**Rolník:** zemědělec v rámci feudální společnosti, který obdělával půdu patřící jeho pánovi.

**Remeslník:** zručný pracovník, například kameník nebo krejčí.



# Zrození středověké Evropy

**O**bdobí středověku spadá zhruba do let 350–1450. Na jeho začátku byl pád Římské říše a za jeho konec se pokládá nástup nové éry zvané renesance. Toto období se někdy označuje také jako „temný středověk“.



Označení „temný středověk“ vzniklo během renesance, protože tehdejší lidé toto období vnímali jako největší úpadek v dějinách. Přes jeho hanlivý původ tento termín někteří historikové používají dodnes.





Středověké obyvatelstvo tehdy samozřejmě nemělo pocit, že by byli „ve středu“ či „uprostřed“ něčeho. Připadalo jim – stejně jako dnes nám –, že jejich současnost je tak moderní, jak jen může být.

V období raného středověku byly součástí Evropy ostrovy Británie a Irsko a většina území dnešní Itálie, Německa a Francie. Na severu žili Vikingové, lidé z oblastí dnešního Dánska, Norska, Švédska a Finska. Skupině těchto států se říká Skandinávie. Jižně přes Středozevní moře se nacházela Afrika. Severní část Afriky byla osídlena Maury, kteří byli muslimové. Východně byla Byzantská říše, zahrnující dnešní Turecko a část Řecka, Bulharska a ostrovy Sicílie a Sardinie. Dále na východ se rozprostírala Asie, domov Arabů a Hunů. Lidé těchto zemí spolu často válčili.

## NÁRODY VE STŘEDOVĚKÉ EVROPĚ

**Anglosasové:** lidé z germánských kmenů, kteří se přesunuli na ostrov Británie.

**Arabové:** lidé Arabského poloostrova, na němž je dnes Saúdská Arábie.

**Frankové:** lidé německého původu.

**Germáni:** lidé pocházející ze severní Evropy, včetně Dánů, Švédů, Norů a Němců.

**Hunové:** nomádi ze střední Asie.

**Maďaři:** lidé maďarského původu.

**Maurové:** muslimské obyvatelstvo žijící na území dnešního Gibraltarů, Španělska, Portugalska a západní Afriky.

**Normané:** lidé středověké severní Francie se skandinávskými kořeny. „Normané“ jsou od slova „Northmen“ či „Norseman“, tedy severský muž.

**Ostrogóti:** jedna ze dvou hlavních větví Gótů, východogermánský kmen (druzí byli Vizigóti).

**Saracéni:** lidé, kteří nejsou křesťané, hlavně muslimové žijící v Arábii.

**Sasové:** skupina starogermánských kmenů ze severního Německa a východního Nizozemska.

**Vikingové:** lidé z území na severu, dnešního Norska, Švédska a Finska.

**Vizigóti:** jedna ze dvou hlavních větví Gótů, východogermánský kmen (druzí byli Ostrogóti).







## VZESTUPY A PÁDY

Protože je středověk tak dlouhým časovým úsekem, historikové tuto éru rozdělili na tři kratší období. Raný středověk, nazývaný často „temný středověk“, asi od roku 350 do 1050, vrcholný středověk přibližně od roku 1050 do 1300 a pozdní středověk, který následoval a za jeho konec se pokládá rok 1450.



# Dějiny středověké Evropy

Dějiny Evropy období středověku jsou dlouhé a komplikované. Abychom je pochopili, je třeba vědět něco málo o Římské říši, která byla u moci před nástupem středověké éry.

Historikové odhadují, že Římská říše měla na vrcholu své slávy až 60 milionů obyvatel. Rozkládala se na území dnešní Evropy i území podél severního pobřeží Afriky a v západní části Asie.

Jak se Římská říše rozrůstala, ovládnout tolik území i lidí bylo obtížnější. Římský císař Dioklecián to chtěl zjednodušit tím, že celou říši ve třetím století rozdělil na dvě části – Západořímskou a Východořímskou říši, později nazvanou Byzantská říše. Jenže i když teď byla menší, Západořímská říše strádala.

Možná jste už slyšeli o pádu Říma. Ačkoli to může znít jako hrozná tragédie, která se udála velmi rychle, ve skutečnosti to trvalo stovky let. Války a nemoci zahubily mnoho Římanů. Velká města se zmenšovala a lidé opouštěli své vesnice. Pouliční lampy, kanály a vodovody chátraly. Střechy byly děravé a chodníky se rozpadaly.

## Zapamatujte si

**Byzantská říše:** termín používaný od devatenáctého století, popisující, co ve středověku zbylo z Římské říše.

**Soběstačný:** schopný uspokojit své potřeby bez pomoci druhých.

**Barbaři:** lidé, které Římané považovali za primitivní.

